

การดำเนินชีวิตในสังคมของอดีตผู้ต้องขังคดียาเสพติด

FORMER DRUG CONVICTS LIVING IN SOCIETY

นิตา ศิลารัตน์¹ ดร.สัญญาพงศ์ ลีมประเสริฐ²

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเตรียมความพร้อมของผู้ต้องขังก่อนออกมาดำเนินชีวิตในสังคม การดำเนินชีวิตในสังคม และปัญหาอุปสรรคของการดำเนินชีวิตในสังคมของอดีตผู้ต้องขังคดียาเสพติด การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังในคดียาเสพติดที่รับโทษอยู่ในเรือนจำไม่ต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 10 คน และใช้การวิเคราะห์ข้อมูลแบบพรรณนาโวหาร (Descriptive Analysis) โดยบรรยายให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลได้รับการอบรมในด้านวิชาชีพ และคุณธรรมจริยธรรมภายในเรือนจำ โดยการอบรมในด้านวิชาชีพส่วนใหญ่ไม่สามารถนำความรู้มาใช้ประกอบอาชีพในปัจจุบันได้ แต่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีความพึงพอใจในการอบรมด้านคุณธรรมจริยธรรม และต้องการให้มีการอบรมด้านคุณธรรม จริยธรรมอย่างจริงจังเพิ่มขึ้น เนื่องจากเป็นสิ่งสำคัญในการตัดสินใจไม่กระทำผิดซ้ำ การดำเนินชีวิตในสังคมของอดีตผู้ต้องขังคดียาเสพติดหลังพ้นโทษ พบว่าอดีตผู้ต้องขังส่วนใหญ่มีความสุข และไม่มีปัญหาในการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน โดยมีคำสั่งสอนทางศาสนาเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ มีครอบครัวและสังคมที่เข้าใจ แต่ยังพบปัญหาอุปสรรคในด้าน การทำงาน เนื่องจากขาดหน่วยงานที่สนับสนุนในการรับเข้าทำงาน และมีอายุที่เพิ่มมากขึ้น

คำสำคัญ: การดำเนินชีวิตในสังคม , อดีตผู้ต้องขังคดียาเสพติด

¹ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาอาชญวิทยาและการบริหารงานยุติธรรม มหาวิทยาลัยรังสิต

² ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยนวัตกรรมการสังคม มหาวิทยาลัยรังสิต

ABSTRACT

This research aimed to investigate the readiness of drug convicts before living in society, while living in society and the problems and obstacles encountered by former drug convicts living in society. The study was a qualitative research. Data was collected by interviewing ten former drug convicts imprisoned for no less than five years. Descriptive data analysis was used by describing in line with the research objectives.

According to the findings, the respondents had vocational training in prison. Most of the former drug convicts were unable to implement knowledge in current occupations, but felt satisfied with moral and ethical training. Furthermore, the respondents wanted more serious moral and ethical training, because morals and ethics are essential to the decision to avoid re-committing crimes. Concerning the social lives of former drug convicts following release from prison, most former drug convicts were found to be happy with no current problems in daily life. The former drug convicts had received religious teachings with instruction about understanding families and society. However, the former drug convicts encountered problems and obstacles in work due to a shortage of agencies promoting employment for former convicts and increasing age.

KEYWORDS : DRUG CONVICTS, LIVING IN SOCIETY

1. บทนำ

สภาพของสังคมในปัจจุบัน มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจากสังคมแบบเกษตรกรรมที่มีการใช้ชีวิตอย่างพอเพียง เป็นสังคมอุตสาหกรรม ทำให้มีคนต่างวัฒนธรรมย้ายถิ่นฐานเข้ามาอยู่รวมกันเป็นจำนวนมาก จึงมีประชากรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในเมืองหลวง ทำให้คนในสังคมมีชีวิตอยู่กันอย่างแออัดมากขึ้น มีการแข่งขันสูง ทำให้เกิดการแย่งชิงทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ความไม่เท่าเทียมกันในสังคม คนในสังคมจึงอยู่กันอย่างหวาดระแวงต่างคนต่างอยู่ ขาดความมั่นใจในเรื่องความปลอดภัยของชีวิตและทรัพย์สิน ยังเป็นช่องทางให้เกิดปัญหาอาชญากรรมในสังคมมากขึ้นตามมา

ปัญหาอาชญากรรมที่เป็นปัญหาสำคัญในปัจจุบัน คือปัญหายาเสพติด เนื่องจากปัญหายาเสพติด เป็นภัยต่อสังคม และประเทศชาติ ก่อให้เกิดความเสียหาย ทั้งในด้านทรัพย์สินเงินทอง ชีวิตและร่างกาย รัฐต้องสูญเสียงบประมาณ และเจ้าหน้าที่จำนวนมาก ในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด อีกทั้งตัวผู้เสพเองก็จะมีพฤติกรรมอาชญากรรมที่ก่อให้เกิดปัญหาสังคม ซึ่งผลกระทบของปัญหาอาชญากรรมอาจมีความรุนแรงจนนำไปสู่ปัญหาเกี่ยวกับความมั่นคงของชาติได้

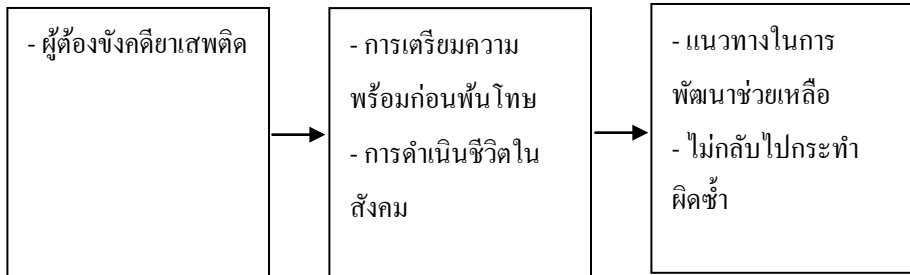
ปัจจุบัน ถึงแม้ว่ารัฐบาลในทุกสมัยได้ตระหนักถึงความรุนแรงของปัญหา ยาเสพติด แต่ก็ยังมีผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับคดียาเสพติดเพิ่มมากขึ้น นับตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2552 มีจำนวน 79,306 คน จนถึง ปี พ.ศ. 2555 มีจำนวน 131,282 คน เมื่อมีการกระทำความผิด และถูกลงโทษตามกฎหมาย โดยคดีการค้ายาเสพติดจะมีโทษจำคุกเป็นระยะเวลานาน ถ้าหากได้รับโทษนานหลายปี เมื่อพ้นโทษออกมาพบกับสังคมภายนอกที่ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีต ทำให้ต้องปรับตัว ปรับวิธีการดำเนินชีวิตเพื่อออกมาสู่สังคมภายนอก หลังจากตัดขาดจากสังคมเป็นระยะเวลานาน ต้องเรียนรู้ในการอยู่ร่วมกับสังคมภายนอก ถ้าหากคนใดไม่สามารถปรับตัวได้หรือสังคมภายนอกไม่ยอมรับก็อาจตกเป็นเหยื่อ หรือกระทำผิดซ้ำอีก

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาการดำเนินชีวิตในสังคมของอดีตผู้ต้องขังคดียาเสพติด ที่เคยจำคุก ตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป เนื่องจากผู้ต้องขังที่อยู่ในเรือนจำเป็นระยะเวลานาน เมื่อออกมาดำเนินชีวิตในสังคมภายนอกที่เกิดการเปลี่ยนแปลง จึงต้องการทราบว่าผู้พ้นโทษสามารถดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างปกติสุขหรือไม่เพียงใด และต้องการความช่วยเหลือจากหน่วยงานต่างๆ ด้านใดบ้าง ผลวิจัยในเรื่องนี้ จะสามารถนำไปพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้พ้นโทษ เพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้พ้นโทษในการดำเนินชีวิต และเป็นแนวทางต่อสังคม หรือหน่วยงานต่างๆ เพื่อให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน ให้การยอมรับ และให้โอกาสต่อผู้ที่เคยกระทำความผิดต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการเตรียมความพร้อมของผู้ต้องขัง ก่อนออกมาดำเนินชีวิตในสังคม
2. เพื่อศึกษาการดำเนินชีวิตในสังคมของอดีตผู้ต้องขังคดียาเสพติด

กรอบแนวคิดการวิจัย

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหาในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เพื่อศึกษาการดำเนินชีวิตในสังคมของอดีตผู้ต้องขังคดีอาเสพติด โดยมีโทษจำคุกและอยู่ในเรือนจำไม่น้อยกว่า 5 ปี ขึ้นไป จำนวน 10 คน

2. ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ คืออดีตผู้ต้องขังที่เคยได้รับโทษในคดีอาเสพติด ตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป จำนวน 10 คน

ประโยชน์ที่จะได้รับการวิจัย

1. ได้แนวทางในการพัฒนาการช่วยเหลือผู้พ้นโทษ ไม่ให้กลับมากระทำผิดซ้ำอีก
2. เพื่อนำผลการวิจัยไปเป็นนโยบายในการหาแนวทาง และรูปแบบที่เหมาะสม

ในการเตรียมความพร้อมก่อนพ้นโทษให้กับผู้ต้องขัง

2. แนวความคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง “การดำเนินชีวิตในสังคมของอดีตผู้ต้องขังคดีอาเสพติด” ผู้ศึกษาได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการวิจัย ดังนี้

2.1 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม

ตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม พฤติกรรมอาชญากรรมไม่ได้มีสาเหตุมาจากพันธุกรรม หรือสภาพแวดล้อมทางสังคม แต่เกิดจากระบวนการเรียนรู้พฤติกรรม

อาชญากรรมจากบุคคลใกล้ชิด มีองค์ประกอบสำคัญ 2 ประการ คือ องค์ประกอบแรก เนื้อหาสาระสำคัญของสิ่งที่ถูกเรียนรู้ (Content of What is Learned) หมายความว่า เทคนิคพิเศษในการประกอบอาชญากรรม แรงคลใจ ที่เหมาะสม แรงกระตุ้น การอธิบายด้วยหลักเหตุผล ทักษะคติ และการทำให้บุคคลคล้อยตาม หรือเห็นด้วยกับการกระทำผิดกฎหมาย สิ่งเหล่านี้ เป็นองค์ประกอบของการรู้สึกรู้จักคิด หรือแนวความคิด แต่ไม่ใช่การกระทำ

องค์ประกอบที่สอง คือ กระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น (Process by which the Learning takes place) การเรียนรู้เกิดขึ้นจากการคบหาสมาคมกับบุคคลที่ใกล้ชิด ซึ่งไม่ได้เฉพาะการเรียนรู้ที่เกิดจากการใกล้ชิดเท่านั้น บุคคลสามารถผ่านกระบวนการเรียนรู้ได้เช่นกันหากว่า ได้มีโอกาสคบหาสมาคมกับต้นกำเนิดพฤติกรรมอาชญากรรม (Aker, 1994) นอกจากนี้กระบวนการเรียนรู้ยังขึ้นอยู่กับ ความถี่ (Frequency) ระยะเวลา (Duration) การให้ความสำคัญ (Priority) และความเข้มข้น (Intensity) สำหรับ ความถี่ คือ บุคคลที่มีประสบการณ์กับพฤติกรรมอาชญากรรมบ่อยครั้ง ระยะเวลา คือ ช่วงเวลาที่มีประสบการณ์กับพฤติกรรมผิดกฎหมาย การให้ความสำคัญ คือ การเรียนรู้อาชญากรรมในวัยเด็ก จะมีอิทธิพลมากต่อบุคคลนั้น และ ความเข้มข้น คือ ความรัก ความเคารพ ต่อบุคคลที่มาถ่ายทอด เป็นกรณีเกี่ยวกับชื่อเสียง หรือบารมีของต้นกำเนิดพฤติกรรมอาชญากรรม ซึ่งซัทเธอร์แลนด์ ได้ให้ความสำคัญต่อ “ความเข้มข้น” ว่ามีอิทธิพลมากที่สุด เมื่อบุคคลได้มีการเรียนรู้พฤติกรรมอาชญากรรม บ่อยครั้ง เป็นเวลานาน ในระยะตอนต้นของชีวิต และจากบุคคลที่มีความสำคัญ หรือมีชื่อเสียงแล้ว บุคคลจะมีแนวโน้มมีพฤติกรรมละเมิดกฎหมายมากขึ้น (Sutherland, 1947)

2.2 ทฤษฎีตีตรา

ฮาร์เวียร์ เบคเกอร์ ได้กล่าวถึงวิธีการที่สังคมให้คำนิยาม และวิธีการโต้ตอบต่อพฤติกรรมเบี่ยงเบนว่า “ขั้นตอนสำคัญที่สุดในกระบวนการสร้างรูปแบบที่มั่นคงของพฤติกรรมเบี่ยงเบน หรืออาชญากรรม คือ ประสบการณ์จากการที่ถูกจับกุม และถูกสังคมกล่าวหาว่าเป็นบุคคลที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน การที่บุคคลจะเข้ามาอยู่ในขั้นตอนนี้ ขึ้นอยู่กับการที่บุคคลอื่นในสังคมกระทำต่อเขา การที่ถูกจับกุม หรือถูกประณามว่าเป็นบุคคลที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน จะมีผลสำคัญภายหลังต่อการที่บุคคลจะ

เข้าไปมีส่วนร่วมในสังคม และการสร้างความรู้สึก หรือความสำนึกว่าเป็นบุคคลที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน” (Becker, 1963 : 31)

เบคเกอร์ อธิบายพฤติกรรมเบี่ยงเบนว่า เกิดจากปฏิกิริยาโต้ตอบของคนในสังคม กล่าวคือ กลุ่มคนในสังคมได้สร้างพฤติกรรมเบี่ยงเบนโดยการกำหนดหลักเกณฑ์เพื่อทำให้พฤติกรรมที่แตกต่างไปจากบรรทัดฐานทางสังคม เป็นพฤติกรรมเบี่ยงเบน และได้นำหลักเกณฑ์นี้ ไปใช้ตีตราบุคคลบางประเภท ทำให้บุคคลเหล่านั้นเป็นคนนอกสังคม บุคคลใดก็ตามที่จะกลายเป็นคนนอกสังคม ขึ้นอยู่กับผลจากการตีตรามากกว่าการกระทำที่ฝ่าฝืนหลักเกณฑ์ของบุคคลนั้น เช่น ผู้ชายผิวดำที่ไปทำร้ายผู้หญิงก็มีแนวโน้มจะถูกสังคมลงโทษ เมื่อเปรียบเทียบกับผู้ชายผิวขาวที่ทำผิดในลักษณะเดียวกัน เป็นต้น เบคเกอร์ แสดงถึงว่า กระบวนการที่บุคคลถูกตีตราว่าเป็นอาชญากร หรือเป็นผู้มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน เหล่านี้จะขึ้นอยู่กับสถานการณ์ หรือสภาพแวดล้อมด้วย

2.3 ทฤษฎีพันธะทางสังคม

ทราวิส เฮอร์ซีย์ กล่าวว่า ไม่จำเป็นต้องอธิบายถึงแรงจูงใจในการก่ออาชญากรรม เนื่องจากมนุษย์มีความสามารถโดยธรรมชาติที่จะประกอบอาชญากรรมอยู่แล้ว จึงควรหาคำตอบว่าเหตุใดบุคคลจึงไม่ประกอบอาชญากรรม โดยได้เสนอทฤษฎีที่มีใจความสำคัญว่า บุคคลที่มีความผูกพันกับองค์กรหรือกลุ่มในสังคม ได้แก่ ครอบครัว โรงเรียน และเพื่อน มักจะมีแนวโน้มไม่ประกอบอาชญากรรม โดยมีองค์ประกอบของพันธะทางสังคม ด้วยกัน 4 ประการ (Hirschi, 1969) คือ

1) ความผูกพัน (Attachment) หมายถึง การที่บุคคลมีความผูกพัน รักใคร่ต่อบุคคลอื่น หรือมีความสนใจในความรู้สึกนึกคิดของบุคคลอื่น ซึ่งความผูกพันนี้เป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่จะทำให้บุคคลเกิดการยอมรับบรรทัดฐานของสังคม ส่งผลให้บุคคลสร้างสามัญสำนึกที่จะควบคุมตนเองให้เป็นคนดีของสังคม ดังนั้นความผูกพันจึงเป็นองค์ประกอบด้านอารมณ์ ความรักของ พันธะสัญญาที่ผูกมัดบุคคลที่มีต่อสังคม

2) ข้อผูกมัด (Commitment) หมายถึง การที่บุคคลถูกผูกมัดกับการดำเนินชีวิตตามธรรมเนียมองคคลองธรรมของสังคม คือการได้ศึกษาเล่าเรียนเพื่อที่จะประกอบอาชีพโดยสุจริต มีครอบครัว ที่อบอุ่น เพื่อจะได้ประสบความสำเร็จในชีวิต ส่งผลให้บุคคลไม่อยาก

กระทำผิดกฎหมาย เนื่องจาก เป็นการทำที่ต้องสูญเสียความสำเร็จในชีวิต ดังนั้น ข้อผูกมัดจึงเป็นองค์ประกอบด้านความมีเหตุผล ของพันธะสัญญาที่บุคคลมีต่อสังคม

3) การเข้าร่วม (Involvement) หมายถึง การที่บุคคลได้เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของสังคม เช่น การทำงาน มีกิจกรรมครอบครัว ร่วมกิจกรรมทางศาสนา ฯลฯ เป็นเหตุให้บุคคลถูกจำกัดเวลาที่จะไปประกอบอาชีพการงาน เนื่องจากเวลาส่วนมากได้ถูกใช้ไปกับกิจกรรมของสังคม ดังนั้นการเข้าร่วม ถือเป็นองค์ประกอบด้านกิจกรรมของพันธะสัญญาที่บุคคลมีต่อสังคม

4) ความเชื่อ (Belief) หมายถึง ระดับของความเชื่อถือที่บุคคลมีต่อค่านิยม และบรรทัดฐานของสังคม หากบุคคลใดมีความเชื่อต่อค่านิยม และบรรทัดฐานทางสังคมสูง ก็จะมีแนวโน้มที่จะไม่ทำผิดกฎระเบียบของสังคม ดังนั้น ความเชื่อจึงเป็นองค์ประกอบด้านจริยธรรมของพันธะสัญญาผูกมัดที่บุคคลมีต่อสังคม

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการปลดปล่อย และ การเตรียมความพร้อมกลับสู่สังคมของผู้ต้องขังหลังการพ้นโทษ

การเตรียมการปลดปล่อย (Pre-release) หรือการช่วยเหลือผู้ต้องขังที่จะได้รับการปลดปล่อยจากเรือนจำ ให้สามารถปรับตัวให้กลับสู่ครอบครัว สังคม และมีชีวิตปกติ ตลอดจนมีอาชีพสุจริตที่สามารถเลี้ยงครอบครัวและตนเองได้ ถือเป็นภารกิจป้องกันสังคมจากอาชญากรรมได้อีกวิธีหนึ่ง แต่จากสภาพแวดล้อมในเรือนจำที่แตกต่างจากสังคมภายนอก การที่ผู้กระทำความผิดต้องใช้ชีวิตอยู่ในเรือนจำนานๆ ทำให้ต้องประสบปัญหาในการปรับสภาพชีวิตเพื่อกลับสู่ชีวิตปกติในสังคม ดังนั้น เรือนจำและทัณฑสถานจึงต้องมีการเตรียมการปลดปล่อย เพื่อให้ผู้ต้องขังมีความพร้อมที่จะออกไปดำเนินชีวิตในสังคมภายนอกอย่างมีประสิทธิภาพ (กนกธรรมา สุวรรณกิจ, 2545 : 35)

2.5 การดำเนินงานโครงการคืนคนดีสู่สังคม

กระทรวงยุติธรรม ได้จัดทำโครงการคืนคนดีสู่สังคม มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อจ้างงานผู้ต้องขังตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ผู้ต้องขัง ผู้ถูกคุมความประพฤติ และเยาวชนที่รับการฝึกอบรม เข้าทำงานในหน่วยงานของรัฐในสังกัดกระทรวงยุติธรรมและหน่วยงานภาคเอกชน เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายดังกล่าวมีรายได้

ประจำระดับหนึ่ง ที่จะช่วยให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีศักดิ์ศรี มีความภาคภูมิใจเห็นคุณค่าของตนเองและไม่หวนกลับไปกระทำผิดซ้ำ รวมทั้งปรับเปลี่ยนทัศนคติของสังคมให้ยอมรับ โครงการคืนคนดีสู่สังคมเป็นโครงการที่จัดทำขึ้นเพื่อให้โอกาสผู้พ้นโทษที่เคยดำเนินชีวิตผิดพลาด และพร้อมที่จะกลับตัวเป็นคนดีของสังคม เนื่องจากปัจจุบันสังคมยังมีทัศนคติต่อบุคคลเหล่านี้ในเชิงลบ ทำให้ผู้พ้นโทษประสบปัญหาต่างๆ เช่น การว่างงานทำให้ไม่มีรายได้ที่จะสามารถดูแลตนเองและครอบครัวได้ บางคนคิดกลับไปกระทำผิดซ้ำ กลายเป็นปัญหาของสังคมต่อไป (สัญญาพงศ์ ลิ่มประเสริฐ และคณะ, 2555 : 54)

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สัญญา กาญจนรัตน์ (2544) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความคาดหวังหลังพ้นโทษ มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาลักษณะของปัจจัยพื้นฐานผู้ต้องขังในขณะต้องโทษในทัณฑสถานเปิด ศึกษาความคาดหวังต่อการดำเนินชีวิตหลังพ้นโทษ และศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยพื้นฐานต่อความคาดหวัง ต่อการดำเนินชีวิตหลังพ้นโทษ ผู้ต้องขังมีความคาดหวังในการประกอบอาชีพสุจริต จะกลับตนเป็นคนดี ไม่คิดที่จะกระทำผิดอีก ด้วยจิตสำนึกที่จะเป็นคนดีของครอบครัวและสังคม ตามที่ครอบครัวและหน่วยงานได้ให้โอกาส จึงทำให้ผู้ต้องขังใช้ความคาดหวังมาเป็นแนวทางในการกำหนดพฤติกรรมในการเป็นคนดีของสังคม โดยมีครอบครัว และหน่วยงานสนับสนุนความคาดหวังนั้นให้เป็นจริง ส่วนความคาดหวังต่อครอบครัว พบว่าผู้ต้องขังส่วนใหญ่มีความคาดหวังต่อครอบครัวในระดับมากที่สุด จากการที่ครอบครัวยังคงมาติดต่อเยี่ยมเยียน ทำให้ผู้ต้องขังรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัว การที่ครอบครัวให้การยอมรับ ให้โอกาสกลับตนเป็นคนดี ส่งผลให้ผู้ต้องขังเกิดความคาดหวังต่อครอบครัว คือ ครอบครัวพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือ ให้กำลังใจ เห็นได้จากผู้ต้องขังคาดหวังว่า ครอบครัวให้การยอมรับ ด้วยการแสดงออกถึงความยินดีที่ผู้ต้องขังจะพ้นโทษ ให้อภัย ในความผิดที่ผ่านมา ให้โอกาสกลับไปอยู่ร่วมกับครอบครัวอีก ครอบครัวจะให้ความช่วยเหลือด้วยการสนับสนุนให้ทำในสิ่งที่ เป็นประโยชน์ ได้รับกำลังใจด้วยการไม่รังเกียจที่เคยได้รับโทษมาก่อน ผู้ต้องขังคาดหวัง

ว่าจะออกไปประกอบอาชีพสุจริต ต้องการกลับตนเป็นคนดี ครอบครัวยังจะให้โอกาสในการกลับไปอยู่ร่วมด้วย และคอยช่วยเหลือ ทั้งดึงไม่ให้กระทำความผิดอีก

บำรุงเกียรติ วินัยพานิช (2546) ศึกษาเรื่อง การนำความรู้ของผู้ต้องขังพ้นโทษที่ผ่านการฝึกอบรมด้านวิชาชีพของกรมราชทัณฑ์ไปใช้ในการประกอบอาชีพ : กรณีศึกษาเรือนจำพิเศษธนบุรี ซึ่งเป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาในเรื่องการนำความรู้ของผู้ต้องขังพ้นโทษที่ผ่านการฝึกอบรมด้านวิชาชีพของกรมราชทัณฑ์ไปใช้ในการประกอบอาชีพ และสาเหตุที่ผู้พ้นโทษไม่นำความรู้ที่ได้รับไปประกอบอาชีพ ผลการศึกษาพบว่า การที่ผู้พ้นโทษได้นำความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรมมาใช้ในการประกอบอาชีพ เพราะมีความตั้งใจในการฝึกอบรมและมีความมุ่งมั่นที่จะใช้ความรู้ในการประกอบอาชีพ มีที่อยู่อาศัยใกล้แหล่งชุมชนและมีทุนในการประกอบอาชีพ ทำให้พวกเขาสามารถประกอบอาชีพตามที่ได้รับ การฝึกอบรมได้ การที่ผู้พ้นโทษไม่ได้ นำความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรมด้านวิชาชีพของกรมราชทัณฑ์มาใช้ในการประกอบอาชีพ เพราะขณะอบรมไม่ค่อยมีความสนใจ และเมื่อพ้นโทษออกมาแล้วสภาพแวดล้อมต่างๆ ไม่เอื้ออำนวยต่อการประกอบอาชีพ ปัจจัยที่สำคัญ คือ การขาดทุนทรัพย์ในการประกอบอาชีพ ทำให้พวกเขาไม่สามารถนำความรู้ไปใช้ประกอบอาชีพได้

ฉนิตา งานสถิต (2553) ศึกษาเรื่อง กระบวนการนำนโยบายคืนคนดีสู่สังคมไปสู่การปฏิบัติของกรมราชทัณฑ์ : การเตรียมความพร้อมผู้ต้องขังก่อนปล่อย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการนำนโยบายคืนคนดีสู่สังคมในส่วนการเตรียมความพร้อมผู้ต้องขังก่อนปล่อยไปสู่การปฏิบัติ การจัดการกับการลดการตีตรา การประทับมลทิน และการเสริมพลังอำนาจที่เกิดขึ้นในกระบวนการเตรียมความพร้อมผู้ต้องขังก่อนปล่อย ปัจจัยสนับสนุน ปัญหาอุปสรรค และเพื่อค้นหาแนวทาง ในการพัฒนากระบวนการนำนโยบายคืนคนดีสู่สังคมในส่วนการเตรียมความพร้อมผู้ต้องขังก่อนปล่อยไปสู่การปฏิบัติให้เกิดความเหมาะสม โดยผลการศึกษาการนำนโยบายคืนคนดีสู่สังคมไปสู่การปฏิบัติ เป็นกระบวนการของการใช้กระบวนการทัศน คำนิยม และ กระแสสังคมที่มีความเป็นพลวัต โดยเฉพาะประเด็นในเรื่องสิทธิมนุษยชน และ

ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์มาใช้ในการกำหนดนโยบาย และแนวทางในการดำเนินงานตามนโยบาย

3. วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ คืออดีตผู้ต้องขังที่เคยต้องโทษอยู่ในเรือนจำในคดียาเสพติด ตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป จำนวน 10 คน โดยมีความผิดในคดียาเสพติด เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากหนังสือทางวิชาการ วิทยานิพนธ์ บทความ สิ่งพิมพ์ และอินเทอร์เน็ต

2) ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยผู้วิจัยได้กำหนดคุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่าง และทำหนังสือขออนุญาตหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการเข้าไปเก็บข้อมูลอดีตผู้ต้องขังคดียาเสพติดจำนวน 10 ราย และผู้วิจัยให้ทางหน่วยงานทำการคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย ที่มีคุณสมบัติตรงตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interview) แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ส่วนที่ 2 การเตรียมความพร้อมของผู้ต้องขังก่อนพ้น

ส่วนที่ 3 การดำเนินชีวิตในสังคมของอดีตผู้ต้องขัง

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะ หรือ ข้อคิดเห็นอื่นๆ

3) ผู้วิจัยเริ่มต้นสร้างสัมพันธภาพกับกลุ่มเป้าหมาย โดยการเข้าร่วมกิจกรรมของทางหน่วยงานที่ทางหน่วยงานจัดให้กับอดีตผู้ต้องขังได้แก่ กิจกรรมทางศาสนา และ กิจกรรมวันแม่

4) เมื่อกลุ่มเป้าหมายยินยอมเข้าร่วมการวิจัย ผู้วิจัยจะเริ่มทำการสัมภาษณ์โดยการสนทนาในเรื่องต่างๆ ไปก่อน เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายผ่อนคลายในการให้สัมภาษณ์ และผู้วิจัยได้ขออนุญาตในการใช้เครื่องบันทึกการสนทนา โดยมีข้อตกลงระหว่างผู้ให้สัมภาษณ์กับผู้วิจัยว่าเป็นการให้ ได้มาซึ่งความครบถ้วนของข้อมูล และผู้วิจัยจะ

เก็บข้อมูลที่ทำการบินทักเป็นความลับ และเปิดโอกาสให้กลุ่มเป้าหมายตอบคำถาม โดยใช้เวลาประมาณ 30 นาที

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์แบบพรรณนาโวหาร (Descriptive) โดยอธิบายข้อค้นพบที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบตัวต่อตัว โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interview) เรื่องการดำเนินชีวิตในสังคมของอดีตผู้ต้องขังคดียาเสพติด และบรรยายให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการวิจัย โดยทำการตัดคำให้สัมภาษณ์ที่สำคัญมาทำการเน้นให้เห็นถึงประเด็นสำคัญและข้อค้นพบที่สำคัญ พร้อมทั้งบรรยายให้ต่อเนื่อง เชื่อมโยง มีเหตุผลและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดในการวิจัย

5. ผลการวิจัย

ผลการวิจัย เรื่อง การดำเนินชีวิตในสังคมของอดีตผู้ต้องขังคดียาเสพติด ผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 4 ตอน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

จากผลการวิจัยทั้งหมด 10 ราย ประกอบด้วย เพศชาย จำนวน 5 ราย และ เพศหญิงจำนวน 5 ราย ผู้ให้ข้อมูลมีอายุตั้งแต่ 29-67 ปี มีสถานภาพการสมรส โสด 4 ราย สมรส 5 ราย และหย่าร้าง 1 ราย ผู้ให้ข้อมูล 6 คน มีอาชีพ โดยมีรายได้ต่อเดือนตั้งแต่ 1,000-25,000 ส่วนผู้ให้ข้อมูลที่ไม่มีอาชีพเนื่องจากมีอายุมาก ไม่มีใครรับเข้าทำงาน หรือมีครอบครัวที่สามารถให้ค่าใช้จ่ายต่อเดือนได้ ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี มีเพียงรายเดียวที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ผู้ให้ข้อมูล 6 คน อาศัยอยู่กับครอบครัว นอกนั้นอยู่ลำพังเพียงคนเดียว เนื่องจากผู้ที่อาศัยอยู่เพียงลำพังอยู่ในเรือนจำเป็นระยะเวลาานาน ไม่สามารถจำได้ว่าญาติพี่น้อง หรือบ้านเดิมตนเองอยู่ที่ไหน

2. การเตรียมความพร้อมผู้ต้องขังก่อนพ้นโทษ

จากการสัมภาษณ์ในเรื่องการเตรียมความพร้อมผู้ต้องขังก่อนพ้นโทษผู้วิจัยสรุปได้ว่า เรือนจำได้เตรียมความพร้อมให้กับผู้ต้องขังทั้งการศึกษาก่อนพ้นโทษ ด้านการฝึกอาชีพ และด้านคุณธรรมจริยธรรม เช่น การอบรมตัดเย็บเสื้อผ้า เสริมสวย คนตรี

โภชนาการ ช่างตัดผม นวดแผนโบราณ ช่างไม้ ช่างไฟ ช่างประปา คอมพิวเตอร์ ตัดต่อวิดีโอ และทางด้านศาสนา เป็นต้น ผู้ให้ข้อมูล 8 คน มีความพอใจกับการอบรมภายในเรือนจำ แต่ผู้ให้ข้อมูลทุกรายไม่สามารถนำความรู้จากการอบรมภายในเรือนจำมาใช้ประกอบอาชีพในปัจจุบันได้เนื่องจากอุปสรรคด้านอายุ ด้านเงินทุน และการประกอบอาชีพในปัจจุบันที่ไม่เกี่ยวข้องกันที่ได้รับการฝึกอบรมจากภายในเรือนจำมาเลย

ส่วนการอบรมด้านคุณธรรม จริยธรรม ผู้ให้ข้อมูล 8 คน มีความพึงพอใจในการอบรมคุณธรรมจริยธรรมที่ภายในเรือนจำมีการอบรมอย่างสม่ำเสมอ แต่อยากให้มีการอบรมด้านคุณธรรม จริยธรรม อย่างจริงจังมากกว่านี้ เนื่องจากผู้ให้ข้อมูลทุกรายมีความตระหนักว่าการได้รับการอบรมสั่งสอนทางศาสนาสามารถเปลี่ยนแปลงจิตใจ ผู้ให้ข้อมูลทำให้ไม่คิดจะกลับไปกระทำผิดซ้ำอีก

ผู้ให้ข้อมูล 9 คน มีข้อเสนอแนะในเรื่องความต้องการให้ทางเรือนจำปรับปรุงในด้านการใช้ความรุนแรง สื่อสารด้วยถ้อยคำหยาบคาย คุณธรรมจริยธรรม และการแบ่งชั้นวรรณะของเจ้าหน้าที่ภายในเรือนจำที่กระทำต่อผู้ต้องขัง ส่วนในการอบรมด้านอาชีพต้องการให้เรือนจำติดตามการดำเนินชีวิตของผู้พ้นโทษหลังจากออกมาจากเรือนจำว่ามีการดำเนินชีวิตอย่างไร ต้องการความช่วยเหลือด้านใดบ้าง และอยากได้เงินทุนเพื่อสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมภายในเรือนจำ เนื่องจากผู้ให้ข้อมูลมีความรู้ในการประกอบอาชีพจากเรือนจำหลายด้าน แต่ไม่มีการสนับสนุนให้เกิดเป็นอาชีพได้จริงหลังพ้นโทษออกมาจากเรือนจำ

3. กระบวนการในการดำเนินชีวิตในสังคมของอดีตผู้ต้องขังหลังพ้นโทษ

จากการสัมภาษณ์ ในเรื่องการดำเนินชีวิตในสังคมของอดีตผู้ต้องขังคดียาเสพติดหลังพ้นโทษ ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ผู้ให้ข้อมูลพ้นโทษออกมาจากเรือนจำตั้งแต่ 3 เดือน ถึง 10 ปี ผู้ให้ข้อมูล 9 คน มีความสุข และไม่มีปัญหาในการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน เนื่องจากมีศาสนาเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ มีครอบครัวและสังคมที่เข้าใจ โดยมีเพียงผู้ให้ข้อมูล 1 ราย ที่รู้สึกท้อแท้ในการดำเนินชีวิตเนื่องจากสามีซึ่งเป็นหลักของครอบครัวเสียชีวิตไปแล้วไม่นาน จึงยังไม่สามารถหาแนวทางในการดำเนินชีวิตได้ ผู้ให้ข้อมูล 5 คน มีปัญหาในการสมัครงานในตอนแรกที่เพิ่งออกจากเรือนจำ เนื่องจากเป็นบุคคลที่เคียดแค้นโทษ จึงไม่ได้รับการพิจารณาให้เข้าทำงาน และมีผู้ให้ข้อมูลอีก 5 คน ที่มี

ปัญหาในด้านการทำงานเนื่องจากสูงอายุ และไม่มีทุนในการประกอบอาชีพ ผู้ให้ข้อมูลทุกรายไม่คิดจะกลับไปกระทำผิดซ้ำ เนื่องจากได้รับคำสั่งสอนทางศาสนา และรู้สึกเจ็บทรมานกับการต้องดำเนินชีวิตในเรือนจำ ผู้วิจัยพบข้อมูลสำคัญว่ามีผู้ให้ข้อมูล 2 คน กล่าวหาว่าไม่ได้เป็นผู้กระทำผิดจริง แต่เนื่องจากความบกพร่องของกระบวนการยุติธรรมจึงทำให้ต้องเข้าไปอยู่ในเรือนจำ ผู้ให้ข้อมูลให้เหตุผลว่าผู้ให้ข้อมูลไม่ทราบว่าคุณคิดใกล้ชิดที่ตนคบค้าสมาคมด้วยเป็นผู้ขายยาเสพติด จึงทำให้โดนตำรวจจับไปด้วย และผู้ให้ข้อมูล 7 คน ต้องการให้มีมูลนิธิหรือหน่วยงานที่สนับสนุน ช่วยเหลือให้การอบรม สั่งสอน เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ และให้ทุนหรือหาอาชีพให้กับผู้พ้นโทษ เพื่อให้ผู้พ้นโทษมีพื้นฐานในการดำเนินชีวิตเบื้องต้นสำหรับผู้พึ่งพิงโทษและยังไม่มีแนวทางการดำเนินชีวิตที่แน่นอน

4. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตในสังคมของอดีตผู้ต้องขังหลังพ้นโทษ

จากการที่ผู้ให้ข้อมูลได้แสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ปรึกษาหรือแนวทางในการดำเนินชีวิต ผู้วิจัยสรุปได้ว่าผู้ให้ข้อมูลทุกรายไม่ต้องการกลับไปกระทำผิดซ้ำ เนื่องจากไม่ต้องการเข้าไปอยู่ในเรือนจำอีก และสิ่งที่ทำให้ผู้ให้ข้อมูลกลับตัวเป็นคนดีได้ คือ ศาสนาที่สามารถยึดเหนี่ยวจิตใจไม่ให้กระทำความผิดกฎหมาย โดยที่ผู้ให้ข้อมูลฝากแง่คิดถึงผู้อื่นที่กำลังคิดจะกระทำความผิด หรือผู้ที่พ้นโทษว่า ให้อดทนต่ออุปสรรค อยู่ในสังคมที่ดี คบคนดี และไม่ต้องการให้บุคคลเหล่านั้นกลับไปกระทำผิดอีก เนื่องจากผู้ให้ข้อมูลมีประสบการณ์ว่าชีวิตในเรือนจำไม่ได้สุขสบาย การกระทำความผิดเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน และทำให้ไม่มีความสุขในชีวิต ผู้ให้ข้อมูลยังกล่าวถึงสังคมให้เปิดใจกับผู้พ้นโทษ ให้โอกาสในการทำงาน และอยู่ร่วมกับสังคม เนื่องจากหากสังคมให้โอกาสผู้พ้นโทษอาจจะกลับตัวได้และไม่กลับไปกระทำผิดซ้ำอีก

6. อภิปรายผล

ผลการวิจัย เรื่องกระบวนการในการดำเนินชีวิตในสังคมของอดีตผู้ต้องขัง ผู้วิจัยได้นำสิ่งค้นพบที่สำคัญมาวิเคราะห์ตามหลักทฤษฎีทางด้านอาชญวิทยา และการทำงานของยุติธรรม มีประเด็นที่นำมาอภิปราย ดังนี้

1. จากผลการวิจัย เรือนจำได้เตรียมความพร้อมให้กับผู้ต้องขังทั้งการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการฝึกอาชีพ และด้านคุณธรรมจริยธรรม ผู้ให้ข้อมูลมีความพอใจกับการอบรมภายในเรือนจำ เนื่องจากขณะอยู่ในเรือนจำสามารถใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ทำให้ไม่คิดฟุ้งซ่าน แต่ไม่สามารถนำความรู้จากการอบรมภายในเรือนจำมาใช้ประกอบอาชีพในปัจจุบันได้เนื่องจากอุปสรรคด้านอายุ ด้านเงินทุน และการประกอบอาชีพในปัจจุบันที่ไม่เกี่ยวข้องกับที่ได้รับการฝึกอบรมจากภายในเรือนจำมาเลยซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของบำรุงเกียรติ วินัยพานิช (2546) ศึกษาเรื่อง การนำความรู้ของผู้ต้องขังพ้นโทษที่ผ่านการฝึกอบรมด้านวิชาชีพของกรมราชทัณฑ์ไปใช้ในการประกอบอาชีพ : กรณีศึกษาเรือนจำพิเศษธนบุรี ผลการวิจัยพบว่าการที่ผู้พ้นโทษไม่ได้นำความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรมด้านวิชาชีพของกรมราชทัณฑ์มาใช้ในการประกอบอาชีพ เพราะเมื่อพ้นโทษออกมาแล้วสภาพแวดล้อมต่างๆ ไม่เอื้ออำนวยต่อการประกอบอาชีพ ปัจจัยที่สำคัญ คือ การขาดทุนทรัพย์ในการประกอบอาชีพ ทำให้พวกเขาไม่สามารถนำความรู้ไปใช้ประกอบอาชีพได้ ผู้วิจัยจึงเห็นว่า การอบรมภายในเรือนจำนั้นมีประโยชน์อย่างมาก นอกจากช่วยในด้านจิตใจไม่ให้ผู้ต้องขังคิดฟุ้งซ่าน ยังสามารถให้ผู้ต้องขังมีความรู้ความสามารถติดตัวเมื่อพ้นโทษออกมาแล้ว ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของวัชร ทรัพย์มี (2523 : 78-79) พบว่า การเรียนรู้เป็นการศึกษามีคุณค่า ผู้เรียนรู้จะค่อยๆ สะสมความรู้ เกิดความคิดที่ดีงาม มีทักษะมากขึ้น และเกิดการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมในการเรียนรู้ของผู้ต้องขัง จะเรียนรู้จากการฝึกวิชาชีพ การอบรมทางศีลธรรม การฟังธรรม และการฟังวิทยากรที่เรือนจำเชิญมาบรรยายในหัวข้อต่างๆ เพียงแต่ว่าหากต้องการให้ผู้ต้องขังนำความรู้ความสามารถที่ได้รับจากภายในเรือนจำมาประกอบอาชีพได้เมื่อพ้นโทษ ควรมีหน่วยงานที่รองรับผู้พ้นโทษอย่างจริงจัง ต้องเป็นหน่วยงานที่สามารถติดตามการดำเนินชีวิตของผู้พ้นโทษว่ามีปัญหาในการดำเนินชีวิตอย่างไร และเป็นหน่วยงานที่สามารถจัดหางาน หรือสามารถให้ทุนในการประกอบอาชีพตามความถนัดของผู้พ้นโทษ โดยต้องคำนึงถึงอายุของผู้ต้องขังที่จำคุกในระยะเวลาสั้น เมื่อออกมาจากเรือนจำก็มีอายุมากแล้ว จึงควรมีอาชีพที่สามารถรองรับผู้พ้นโทษที่สูงอายุด้วย

ปัจจุบันหน่วยงานราชการได้จัดตั้งโครงการต่างๆเพื่อช่วยเหลือ และสนับสนุนผู้พ้นโทษโดยเฉพาะด้านการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาเกี่ยวกับโครงการติดตามประเมินผลการจ้างงานผู้เข้าร่วมโครงการคืนคนดีสู่สังคมของ สัญญพงศ์ ลี้มประเสริฐ และคณะ (2555) เป็น โครงการซึ่งช่วยเหลือสนับสนุนผู้พ้นโทษ โดยคัดเลือกผู้พ้นโทษที่มีคุณสมบัติที่กำหนด เข้าอบรมหลักสูตรต่างๆเพื่อเตรียมความพร้อมและเพิ่มทักษะทางวิชาชีพ แล้วรับเข้าทำงานในหน่วยงานที่อยู่ในสังกัดกระทรวงยุติธรรม โดยพบว่า ความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมโครงการและหน่วยงานที่มีการจ้างงานตามโครงการคืนคนดีสู่สังคม อยู่ในระดับปานกลางถึงระดับดีมาก และจากการสอบถามความคิดเห็นของประชาชนต่อการดำเนินงานโครงการคืนคนดีสู่สังคม พบว่าส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการดำเนินโครงการ ซึ่งจะเป็นการช่วยเหลือผู้พ้นโทษให้มีงานทำ นอกจากนี้แนวโน้มการกระทำความคิดซ้ำของผู้เข้าร่วมโครงการคืนคนดีสู่สังคมภายหลังจบโครงการคืนคนดีสู่สังคม พบว่า แนวโน้มที่ผู้เข้าร่วมโครงการจะกระทำผิดซ้ำนั้นมีโอกาสเป็นไปได้ น้อยมากหรือแทบจะเป็นไปไม่ได้ เนื่องจากผู้เข้าร่วมโครงการได้ผ่านการฝึกอบรมให้ความรู้และปลูกฝังจิตสำนึกแล้ว โครงการคืนคนดีสู่สังคมนี้จึงเป็นประโยชน์อย่างมากที่จะช่วยเตรียมความพร้อมให้ผู้พ้นโทษออกสู่สังคมภายนอก และช่วยให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

ส่วนการอบรมด้านคุณธรรม จริยธรรม ผู้ให้ข้อมูลมีความพึงพอใจในการอบรมคุณธรรมจริยธรรมที่อยู่ในเรือนจำมีการอบรมอย่างสม่ำเสมอ ทำให้ผู้ต้องขังได้รับแนวคิดจากการอบรมจนกระทั่งต้องการเปลี่ยนแปลงตนเอง ไม่ต้องการกลับไปกระทำผิดซ้ำอีก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กนกเรขา สุวรรณกิจ (2545 : 35) ได้ศึกษาเรื่องการเตรียมการปลดปล่อย คือ การอบรมทางศีลธรรมแก่ผู้ต้องขัง การอบรมสภาพจิตใจของผู้ต้องขัง หากผู้ต้องขังมีความรู้ผิดรู้ชอบ มีความยังคิด ไม่ถึกคะนอง การกระทำผิดที่จะเกิดขึ้นในอนาคตก็ไม่มี ฉะนั้น การอบรมขัดเกลาทักษะทางศีลธรรมจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องทำควบคู่ไปกับการควบคุม และผู้วิจัยได้ค้นพบกว่าอดีตผู้ต้องขังคิดยาเสพติดเชื่อมั่นว่าการอบรมทางศาสนาสามารถช่วยเปลี่ยนแปลงทางด้านจิตใจเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ ไม่ให้กระทำผิดได้ และถ้าหากยอมรับในสิ่งที่ตนได้กระทำความผิดและกลับตัวเป็นคนดี ก็จะได้รับ การให้อภัยจากผู้อื่น ผู้ให้ข้อมูลต้องการให้

การสอนด้านคุณธรรม จริยธรรม มีเนื้อหาที่เข้าใจง่าย สามารถเข้าใจในคำสอนของศาสนา เพื่อที่จะสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงในอนาคต และควรให้ความสำคัญกับการอบรมทางศาสนาให้มากขึ้น เนื่องจากศาสนาเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ผู้ต้องขังมีที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ และสามารถทำให้ผู้ต้องขังไม่คิดกลับไปกระทำผิดซ้ำอีกได้

ผู้วิจัยได้พบข้อมูลสำคัญว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีความต้องการให้เจ้าหน้าที่ภายในเรือนจำปรับปรุงพฤติกรรม เช่น พุดจาด้วยถ้อยคำไม่สุภาพ การทำโทษโดยเกินกว่าเหตุ และการแบ่งชนชั้นกับผู้ต้องขัง ผู้วิจัยเห็นว่าการกระทำของเจ้าหน้าที่เช่นนั้นเป็นการละเมิดสิทธิตามที่ผู้ต้องขังพึงได้รับ และทำให้เกิดผลกระทบภายในจิตใจของผู้ต้องขัง ผู้ต้องขังอาจจะเกิดความน้อยใจ หรือความแค้น จนอาจจะทำให้ผู้ต้องขังที่พ้นโทษตัดสินใจกระทำผิดซ้ำอีกได้ ผู้ที่เกี่ยวข้องควรใส่ใจ และปรับปรุงแก้ไขในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นด้วย

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้ให้ข้อมูลว่า บุคคลที่เข้าไปอยู่ในเรือนจำสามารถเรียนรู้พฤติกรรมการทำความผิด และช่องทางการทำความผิดจากภายในเรือนจำ เมื่อพ้นโทษบุคคลเหล่านั้นจึงชักชวนเพื่อนที่อยู่ในชุมชนร่วมทำความผิดด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพจนา วรวัฒน์เมธิกุล (2546) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำผิดซ้ำ : ศึกษาเฉพาะกรณีผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษหญิงจังหวัดปทุมธานี กล่าวว่าเรื่องที่พุดคุยกับเพื่อนสนิทขณะต้องโทษ การชักชวนให้กระทำผิด กฎหมายจากเพื่อนสนิทภายหลังพ้นโทษและการดำเนินชีวิตภายหลังพ้นโทษ มีความสัมพันธ์กับการกระทำผิดซ้ำ ผู้วิจัยเห็นว่าปัจจุบันไม่ว่าผู้ทำความผิดมีระดับโทษร้ายแรงมากน้อยเพียงใด เมื่อได้เข้าไปอยู่ในเรือนจำบุคคลเหล่านั้นสามารถการเรียนรู้พฤติกรรมผิดกฎหมายได้เป็นอย่างดี จึงควรมีหน่วยงานควบคุมผู้กระทำผิดที่ไม่ใช่เรือนจำ สำหรับผู้ทำความผิดที่ไม่ร้ายแรง เป็นการป้องกันไม่ให้ผู้ทำความผิดในคดีไม่ร้ายแรงเรียนรู้พฤติกรรมจากผู้ต้องขังคดีร้ายแรงจากภายในเรือนจำ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ในระยะแรก (Laws of Imitation) ของเกเบรียล เทรด (Gabriel Trade, 1912) เสนอว่าพฤติกรรมของมนุษย์เกิดจากการเรียนรู้มนุษย์ได้เรียนรู้แนวความคิด จากการคบหาสมาคมกับผู้อื่น และส่งผลให้เกิดพฤติกรรมของบุคคลนั้น

3. จากผลการวิจัย มีการดำเนินชีวิตที่มีความสุข และไม่มีปัญหาในการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน เนื่องจากมีศาสนาเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ มีครอบครัวและสังคมที่เข้าใจ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีพันธะทางสังคมของ ทราวิส เฮร์ซชี (Hirschi, 1969) กล่าวว่า การที่บุคคลได้เข้าร่วมกับกิจกรรมต่างๆ เช่น กิจกรรมทางศาสนา การทำงาน กิจกรรมครอบครัว เป็นต้น บุคคลนั้นจะมีความผูกพันกับองค์กรหรือกลุ่มในสังคม ได้แก่ ครอบครัว โรงเรียน และเพื่อน มักจะมีแนวโน้มไม่ประกอบอาชญากรรม

แต่ในระยะแรกของการฟื้นฟูผู้ให้ข้อมูลบางรายมีปัญหาในการสมัครงาน เนื่องจากเป็นบุคคลที่เคยต้องโทษจึงไม่ได้รับการพิจารณาให้เข้าทำงาน และแสดงกิริยาไม่สุภาพกับผู้ให้ข้อมูล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กิตติบดี ไยพล (2544 : 11) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องสิทธิมนุษยชน กับการจำกัดสิทธิต่างๆ ที่มีต่อผู้ฟื้นฟู โดยกล่าวว่า สิทธิมนุษยชนในการจำกัดสิทธิและโอกาสแก่ผู้ฟื้นฟู กฎหมายหรือกฎเกณฑ์ที่มีลักษณะของการเลือกปฏิบัติ เป็นการขัดต่อหลักการเคารพในสิทธิขั้นต่ำของสิทธิมนุษยชน เช่น สิทธิในการทำงาน ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อบทที่ 23 วรรค 1 “บุคคลมีสิทธิที่จะทำงานที่จะเลือกงานอย่างเสรี ที่จะมีสภาวะการทำงานที่ยุติธรรมและพอใจ และที่จะได้รับความคุ้มครองจากการว่างงาน”

ผู้วิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลเพียง 2 คน จากจำนวนผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด ให้ข้อมูลว่าไม่ได้กระทำผิด แต่ได้รับโทษเนื่องจากความบกพร่องของกระบวนการยุติธรรม จึงทำให้ต้องเข้าไปอยู่ในเรือนจำ หากเรื่องที่ผู้ให้ข้อมูลกล่าวอ้างเป็นเรื่องจริง ผู้วิจัยเห็นว่าในด้านสังคมควรให้โอกาสแก่ผู้ฟื้นฟู ไม่ว่าจะด้านการให้อยู่ร่วมในสังคม หรือในด้านการงาน หากสังคมเปิดใจยอมรับผู้ฟื้นฟู โดยให้กำลังใจ ให้โอกาส แก่ผู้ฟื้นฟู อาจจะเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผู้ฟื้นฟูตัดสินใจไม่กลับไปกระทำผิดซ้ำ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ พรชัย ชันดี (2553 : 266) กล่าวว่ามนุษย์มีพฤติกรรมคล้อยตามการกำหนดของคนในสังคม ดังนั้น อาชญากรรมเกิดจากการที่คนในสังคมกำหนดให้บุคคลมีพฤติกรรมเป็นอาชญากร จากกระบวนการอย่างเป็นทางการ คือ กระบวนการยุติธรรม และกระบวนการอย่างไม่เป็นทางการ คือ การดูถูก การแสดงการรังเกียจ การไม่คบหาสมาคมด้วยของสังคม และผู้วิจัยพบว่า มีผู้ฟื้นฟูหลายรายที่อยู่ในเรือนจำเป็นระยะเวลานานเมื่อออกมาสู่สังคมภายนอกจึงไม่มีแนวทางการ

ดำเนินชีวิตที่แน่นอน ไม่รู้จักใคร และขาดที่พักอาศัย หากมีหน่วยงานที่สามารถจัดหาที่พักอาศัย รวมถึงจัดหางานให้ผู้พ้นโทษได้ในเบื้องต้นจะทำให้ผู้พ้นโทษมีพื้นฐานการดำเนินชีวิตที่ดีได้

7. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. เนื่องจากพบปัญหาด้านเจ้าหน้าที่ภายในเรือนจำ จึงควรมีการคัดเลือกบุคคลที่จะเข้ามาปฏิบัติงานภายในเรือนจำ ให้มีคุณสมบัติที่ตรงต่อความต้องการ ต้องมีใจรักในการปฏิบัติหน้าที่ และมีทักษะในการสื่อสารกับผู้ต้องขังได้ดี

2. การเตรียมความพร้อมของผู้ต้องขังก่อนพ้นโทษควรจัดการอบรมที่ตรงกับความสนใจ และความสามารถของผู้ต้องขัง เพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้ต้องขังเมื่อพ้นโทษออกมาแล้วสามารถใช้ความรู้จากการฝึกอบรมเป็นอาชีพได้ โดยควรมีเงินทุนสำหรับการส่งเสริมอาชีพแก่ผู้ต้องขังด้วย

3. สังคมควรให้โอกาสแก่ผู้พ้นโทษในการอยู่ร่วมในสังคม ทั้งการให้ความรักความอบอุ่น ให้การอบรมสั่งสอนในเรื่องดีงาม ไม่แบ่งแยกชนชั้นในสังคม และการให้โอกาสในด้านอาชีพ เพื่อไม่ให้ผู้พ้นโทษกลับไปกระทำผิดซ้ำอีก

4. ควรมีหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนร่วมกันดูแลผู้ต้องขังหลังพ้นโทษ เช่น การจัดหาที่พักอาศัย และให้การดูแลสำหรับผู้พ้นโทษที่ไม่มีครอบครัว การสนับสนุนในการสร้างอาชีพให้กับผู้พ้นโทษ หรือการจัดตั้งหน่วยงานในการติดตามให้คำปรึกษาในด้านการดำเนินชีวิตของผู้พ้นโทษ

8. บรรณานุกรม

กนกเรขา สุวรรณกิจ. “ความคาดหวังในการดำเนินชีวิตภายหลังการพ้นโทษของผู้ต้องขังหญิง : ศึกษาเฉพาะกรณีทัณฑสถานหญิงกลาง.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารงานยุติธรรม คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2545.

กิตติบดี ไชยกุล. “ปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย : ศึกษาเฉพาะกรณีการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมต่อผู้พ้นโทษในการเข้าทำงาน.” วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2544.

- ฉนิศา งานสกริ. “กระบวนการนำนโยบายคืนคนดีสู่สังคมไปสู่การปฏิบัติของ
กรมราชทัณฑ์ : การเตรียมความพร้อมผู้ต้องขังก่อนปล่อย.”
วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต, ภาควิชา
สังคมสงเคราะห์ศาสตร์ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์,
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2553.
- บำรุงเกียรติ วินัยพานิช. “การนำความรู้ของผู้ต้องขังพ้นโทษที่ผ่านการฝึกอบรมด้าน
วิชาชีพของกรมราชทัณฑ์ไปใช้ในการประกอบอาชีพ : กรณีศึกษาเรือนจำ
พิเศษธนบุรี.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
ประชากรศึกษา, มหาวิทยาลัยมหิดล, 2546.
- พจนา วรวัฒน์เมธิกุล. “ปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำความคิดซ้ำ : ศึกษาเฉพาะกรณีผู้ต้องขัง
ในทัณฑสถานบำบัดพิเศษหญิงจังหวัดปทุมธานี.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลป
ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2546.
- พรชัย ชันดี. *ทฤษฎีอาชญาวิทยา* : หลักการ งานวิจัย และนโยบายประยุกต์. พิมพ์
ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ หจก.สุเนตรฟิล์ม, 2553.
- พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522. ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 96 (ตอนที่ 63 ก), 2522.
- วัชรีย์ ทรัพย์มี. *ทฤษฎีและกระบวนการให้บริการการศึกษา*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อักษร
สัมพันธ์, 2523.
- สมบุญณ์ เตชะวงศ์. “การกระทำซ้ำของผู้ต้องขังคดียาเสพติด : ศึกษาเฉพาะกรณี
ผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหา
บัณฑิต สาขาวิชาการบริหารงานยุติธรรม คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์,
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2545.
- สัญญาพงศ์ ลีประเสริฐ, พัชรา สีนลอยมา, ทัชชกร ภูวดิษยคุณ, เปมิกา สนิทพจน์.
“โครงการติดตามประเมินผลการจ้างงานผู้เข้าร่วมโครงการคืนคนดีสู่สังคม.”
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ห้างหุ้นส่วนจำกัด สนิทวิกิจ พรินติ้ง, 2555.

สุกัญญา กาญจนรัตน์. “ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความคาดหวังต่อการดำเนินชีวิต
หลังพ้นโทษ.” วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์,
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2544.

สุพัตรา สุภาพ. ปัญหาสังคม. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2539.

สุวรรณ ใจกล่อมเกล้า. “สาเหตุการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังเรือนจำพิเศษธนบุรี.”
วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารงานยุติธรรม
คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2546.

Aker. *Criminological Theories : Introduction and Evaluation*. Los Angeles :
Roxbury Publishing Company, 1994.

Becker, Howard S. *Outsiders : Studies in the Sociology of Deviance*. New York :
Free Press, 1963.

Gabriel Trade. *Penal Philosophy*. Boston : Little, Brown & Co, 1912.

Hirschi, Travis. *Causes of Delinquency*. Berkeley, CA : University of California
Press, 1969.

Sutherland, Edwin H. *Principles of Criminology* 4th ed. Philadelphia : Lippincott, 1947

ณัฐภูมิภัทร์ ปานรักย์. “รวบแก๊งค้ายาเสพติดสาวแม่ลูกอ่อน ยาบ้ากว่า 2 พันเม็ด.”

<http://77.nationchannel.com/video/208757/>.

สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ. “สังคมและวัฒนธรรมไทย : การเปลี่ยนแปลงทาง
สังคมและวัฒนธรรม.

<http://kanchanapisek.or.th/kp6/New/sub/book/book.php?book=16&chap=5&page=t16-5-infodetail05.html/>.